

Kommer hem och är snäll

Mårten Bäck hade tröttnat lite på sin gamla hobby, olösta mordfall, och tog en dag mod till sig för att vidga sina horisonter. Han kände på sig att det område han definitivt ville förkovra sig i var litteraturhistoria. När han i slutet av augusti fick ett antal foldrar från ABF och TBV med lockande studiecirkelar så hittade han bland dessa en kurs eller studiecirkel som verkade intressant. Det var en studiecirkel i Folkuniversitetets regi i svensk litteratur betitlad Strövtåg i den svenska poesins utmarker. Inte heller särskilt dyr, bara 300 kronor för fem kvällspass. Sagt och gjort, Mårten masade sig iväg till det första kurstillfället endast medförande ett av sina små gula notisblock och en blyertspenna.

Med sitt goda minne för vittnesskildringar, som han tillägnat sig redan som 12-åring när han börjat sitt Kalle Blomkvistande, så var det lätt för honom att memorera vad kursledaren Sven-Åke Christensen mässade om, vilket gjorde att vare sig blocket eller pennan kom till användning under kurskvällen. Storögt och med ett aldrig sinande intresse följde han spänt föreläsningen som pågick utan rast i 90 minuter. När Mårten kom hem skrev han sammanfattningsvis men mer eller mindre ordagrant vad Christensens kvällslektionen innehållit i form av litterär kunskap:

"När vi vandrar vidare till Doktorinnan Marklunds dramatiska produktion, ska vi se att den nära ansluter till en typ av novellkonst som var framträdande på 40- och 50-talen. Det kan vara så att hennes dramer i själv verket bara var en sorts ungdomsövningar, som hon senare på 70-talet omformade till mycket stilsäkra realistiska pjäser. Tyvärr alltför sällan spelade. Nedan ges exempel på en scen ur en av dessa, Kommer hem och är snäll, som hon gav ut 1973 på Röda Tiljans förlag i Göteborg.

Då Sture Berg kom hem lite på örat tog han bara av sig stövlarna i tamburen. Han sköt mössan i nacken, knäppte upp rocken och stegade in och försökte verka glad och obesvärad.

- Nu kommer jag. Är jag väntad? sa han en smula spydigt.

Han höll en påse praliner mot sin fru.

I flera timmar hade hon stått där och stirrat efter honom.

- Du skulle ju bara gå fram och tillbaka, sa hon nu.

- Ge mig en puss, sa han.

Hon gjorde våld på sig och gick fram till honom, tog av honom mössan och strök hans hår. Han lyfte upp hennes haka och kysste henne. Hon kunde inte hindra att ett par tårar rann nerför kinderna.

- Varför gråter du? sa han. Jag kommer ju hem och är snäll.

Dramat fortsätter sedan med en suggestiv upprepning av frasen "Kommer hem och är snäll". Att det inte blev någon succé kan bero på den lite sura debatt som uppstod i litterära kretsar i samband med en förhandsvisning av de första scenerna i pjäsen som ägde rum hemma hos Kent Andersson och där han med bravur spelade mannen. De i och för sig få bildade människorna i sällskapet påpekade den slående likheten i både ordval och tema med Lars Ahlins novell med samma namn. Vad som också låg Marklund lite i fatet var att hon envisades med att själv spela kvinnan. Marklund menade, kanske helt ärligt, att hon absolut inte haft någon förlaga när hon skrev pjäsen och det dramatiska slutet, helt olikt Ahlins, med de råa och brutala våldsinslagen, som vissa menar förebådade motorsågsmassakern, detta slut finns definitivt inte hos Ahlin, utan är tvivelsutan helt i linje med Marklunds våldspäckade prosa.

Förhandsvisningen fick i alla händelser ingen ordentlig upplösning, förrän en i sällskapet, en blekgrå högväxt person vid namn Patrik Sjöberg, som för övrigt brukade göra Per Oskarssons stuntroller, gick hem till sina äldre släktingar och hämtade Inga ögon väntar mig, boken där den kända novellen ingår. Det enda problemet var att det hela drog ut på tiden och alla hade inte tålamod att vänta ut "beviset på norrländskans plagiat", som Andersson uttryckte det. När Patrik Sjöberg äntligen, efter fem-sex timmars bortavaro, återvände med boken, fick Marklund ett hysteriskt utbrott. Kent Andersson hade för länge sedan somnat i en soffa och vaknade inte trots att doktorinnan Marklund skrek, rev åt sig boken och sparkade Almkvist i skrevet, så att han upphov ett illtjut.

- Jävla lappfitta! lär Sjöberg ha skrikit under det att han under stora plågor lämnade sällskapet, dvs den sovande likbleka Kent Andersson och Marklund med sin nu illröda uppsyn, som utmattad kastade sig ner i soffan bredvid Andersson. De båda skulle ha kunnat tas för råvaran till en polkagris från Gränna, där de nu halvlåg snarkande och frustande, utan någon fotograf att avbilda dem sanningsenligt.

- Ingen ska ostraffat kalla mig lapp! tänkte Marklund högt.

- Jävla apfitta! hördes strax därpå nerifrån tamburen från Sjöberg, innan han öppnade porten och gick ut på gatan. Där kramade han en isboll så hårt han kunde och kastade den med full kraft in genom fönstret, tyvärr rakt i ansiktet på Kent Andersson, så att denne omedelbart blev klarvaken.

- Vad faen håller du på med din jävla subba! skrek han nu.
- Jag har inte gjort nåt, svarade Marklund.
- Inte? Dig tror jag om vad som helst. Plagiatlapp!
- Ingen ska ostraffat kalla mig lapp, skrek nu åter Marklund och plockade upp delarna från den halvt krossade isbollen, som hon nu kramade än hårdare än stuntmannen Sjöberg lyckats med.

Andersson retirerade till soffan och värjde sig:

- Nej, nej, låt bli! Jag ska inte säga så igen!
- Lova och svär! skrek nu doktorinnan i det att hon måttade med isbollen och siktade med sitt vänstra pekfinger rakt mot Anderssons ömmaste punkt, inte näsan.
- J.j...jag lovar, stammade han. Och han var helt i hennes våld i och med att hon nu satt sig grensle över hans utsträckta ben med alla sina fylliga 130 kilon.
- Svär att inte andas om plagiat igen! gallskek hon nu med sin allra mest vidöppna och breda västerbottensdialekt. Båda a-na i ordet plagiat uttalades med exakt samma öppna a. E-et i ordet igen närmade sig också ett kort a som ijann.

Av detta utbrott blev Andersson inte bara uppriktigt rädd. Han blev också smått road.

- Du är vacker när du är arg, Lena, slapp det ur honom.
- Va? Vafan säger du? Försöker du nåt? svarade hon misstroget och lite avväpnad.
- Nä, det är väl du som försöker, retades Andersson, nu när han märkte en liten chans att slippa undan hennes våldsamma anfall mot hans mer ömma delar.
- Jaså, det är på det viset. Men lova då och inte ett ord igen om plagiat!
- OK. Jag lovar, pustade han ut.
- Ska vi knulla på saken? frågade nu Marklund sakligt med barsk stämma och tog ett stadigt tag om Anderssons lem.
- Vill du inte höra en liten visa först, som förspel alltså?
- Jomennisst, svarade Marklund och drog av sig den svarta pullovern med den gula texten "Vi måste höja våra röster", så att hennes bulldegsstora bomber välldes fram och rann nerför hennes bastanta mage.
- Ok, då börjar jag sjunga, harklade Andersson fram.

*På Västergötlands böljande kullar
där mötte jag Göta från Göteborg
med röst som honung och bröst som bullar
och lår som stinnaste fläskakorv.*

*Hon borde säljas på torg,
den Göta från Göteborg!*

*På Västerbottens blötaste myrar
där träffa jag Ronja från Robertsfors
med hår som guldgirlanger dyra,
och vacker clitoris som en brosch.*

*En knullmaskin ifrån Bosch
var ju Ronja från Robertsfors.*

I Österbottens vildaste moar

....

Mer hann inte Andersson sjunga av denna vackra hyllningsvisa till kvinnor från olika landskap som han faktiskt lärt sig av Edvard Ljusbär och som han hoppades, skulle stimulera Marklund, förrän doktorinans humör återigen tyvärr gjorde ett lappkast.

- TIG!! skrek hon samtidigt som hon med kraft hoppade upp ur soffan, så att de feta bröstena svängde som elastiska boxbollar framför Anderssons förvånade ögon.

- Va? Skulle vi inte....skulle vi inte....fick han bara fram.

- Jag är inte upplagd längre, svarade Marklund, som snabbt klädde sig för att resa hem till Vännäs.

- Va? var det enda Kent Andersson hann tänka innan den bastanta damen på några röda sekunder hade lämnat rummet, fullt påklädd.

- Undrar vad det var i den där vackra visan, som gjorde henne så förlägen? tänkte Andersson och tände en Marlboro utan filter.

Därefter samlade han upp manusbladen till *Kommer hem och är snäll*, gick ner till Posten, köpte ett stort kuvert, stoppade pjästexten däri och adresserade brevet "Till Doktorinnan Lena Marklund, Vännäs." Utan postnummer.

- Hoppas för i helvete att detta bara var en dröm, tänkte han och gick ner på Avenyn för att strax hamna på en krog, där han med spritens hjälp kunde hjälpa minnesluckorna på traven i akt och mening att för evigt suddas ut bilden av Lena Marklund ur sitt medvetande.

Detta lyckades förstås aldrig riktigt, för så fort han försökte låta bli att tänka på Lena Marklund, så uppstod i klartext inför hans inre "Vi måste höja våra röster" och bakom denna textremsa dök alltid samma ihärdiga filmsnutt upp: två överdimensionerade feta bröst som bara kom närmre och närmre och hotade att kväva honom. Vid sådana tillfällen tog Kent Andersson alltid instinktivt ett par steg bakåt eller ryggade undan, som inför en galloperande häst som närmar sig.

För andra människor på promenad utmed Avenyn framstod detta beteende som ytterligt märkligt. Men för Kent Andersson var det alltigenom logiskt."

Mårten Bäck hann inte diskutera denna litteraturhistoria med någon av de övriga fyra kursdeltagarna, vilka suttit i varsitt hörn av klassrummet, blyga för varandra men uppenbart roade av den livfulla berättelse om den lite okända Lena Marklund från Vännäs. Deras beläsenhet i övrigt var av sådan art att de knappast skulle vågat ha några kritiska reflektioner rörande sanningshalten i Sven-Åke Christensens litteraturhistoria. Vad Mårten Bäck dock missade av lektionen, på grund av sin gamla vana att komma minst 10 minuter för sent till det mesta, var dock att Christensen inlett studiecirkeln med några metodologiska pekpinar:

- Det är viktigt att vi alltid ska ha i minnet att den sanning som finns i litteraturen inte kommer fram förrän vi tillräckligt ihärdigt ifrågasätter vad författaren som sanningsvittne kan tänkas ha varit med om. I min bok *Strövtåg i den svenska poesins utmarker*, som ligger här i 40 överskottsex på katedern till det facila priset av 290:- styck - och som ni kan köpa två av för priset av tre - har jag gått till botten med de sanningar som döljs men till sist framträder ur det töcken av undermedvetna föreställningar som spelas upp inför författarnas inre och som i sig utgör en sanning som inte går att ifrågasätta, en sanning som extenderar den subjektiva uppfattning som författaren vill ådagalägga i form av skriven text. Återigen: det är således

viktigt att se på författarskapet som en vittnesskildring av en sanning som övergår det som exempelvis i domstolar och andra krympts till futtigheter, detaljer och irrelevanta skitsaker.

Det är möjligt att Mårten Bäck's klara minnesbilder och detaljrika återgivande av Sven-Åkes lektion i någon mån kunde ha grumlats en aning av dessa djupa tankar som Mårten missade på grund av sin sena ankomst, som han bannades för av den stränge cirkelledaren.

När Mårten Bäck sovit på saken och i drömmen upplevt hur han redogjort för sin senaste utredning, den om Mohammed X, och blivit hånad av en sanningsvittnesexpert som på många sätt liknade föredragshållaren Sven-Åke Christensen, så vaknade han kallsvettig.

- Vad har jag missat? frågade han sig.

På komissarieutbildningen på Polishögskolan hade han haft en föreläsare i psykologi som påminde starkt om den där litteraturvetaren från Uppsala, en liten mager kille som alltid framhöll att drömmar, särskilt de som framkallar oro vid uppvaknandet, kunde innehålla material som var hyperviktigt.

- I det undermedvetna döljs sanningar som spelas upp för ens inre i form av föreställningar som är den egentliga sanningen om allt, hade den här föreläsaren sagt.

Nu började Mårten Bäck grubbla ordentligt, men trots sin allmänna långsamhet förstod han relativt snabbt att det fanns något i utredningen om Mohammed X som han definitivt missat.

Bäck åkte till polishögkvarteret och gick ovanligt snabbt till sitt komissarierum. Då han denna morgon struntade i att ta med sig Dagens Nyheters kulturbilaga och endast hade Svenskans motsvarighet under armen förstod den kedjerökande kollegan Edvin Nikolin, vars smeknamn vi undanhåller läsarna, att Bäck äntligen hade något viktigt att fundera över.

Då han varit instängd på rummet den dryga halvtimme som krävdes för att dagens lättare sudoku kunde läggas åt handlingarna, så kom han ut med något vilt och oroligt i blicken. Vid sådana tillfällen förstod alla kolleger och kollegor att det nu vankades tårta, marabou mjölkchoklad och två koppar kaffe på Ovandal, dvs endast för Bäck allena, inga gruppdiskussioner där inte.

Efter en maklig promenad på c:a 15 minuter var han framme och satt vid sitt stambord ihärdigt grubblande med sitt gula anteckningsplock en nyvässad blyertspenna i högsta hugg.